

2:a Klassens medborgare

Funderingar kring HCK:s konferens

"Blir också 90-talet handikappat ?"

i Göteborg 8 juni 1990

Konferensen ägde rum i anslutning till VITEC-mässan och handlade om handikapputredningen och vår framtid. Konferensen hade formen av en pannediskussion med frågor och kommentarer från de ca 60 övriga deltagarna. Anföranden hölls av Lars Östman, HCK:s ordförande, Gerhard Larsson, Handikapputredningens ordförande, Solveig Johansson, Riksförbundet för mag- och tarmsjuka, Rolf Carlsson, NHR:s ordförande och av mig som representant för STIL.

Den del av debatten som var mest relevant för vårt arbete inom STIL berörde sådana teman som den offentliga sektorn, solidaritet och individualism. Jag blev nämligen angripen på just de punkterna. Visserligen fick vi stöd t ex av Lars Östman som upprepade flera gånger att STIL var ett viktigt inslag. Dessutom krävde han större möjligheter till självbestämmande genom att i större utsträckning använda medel från socialförsäkringssystemet. (STIL försöker sedan några år att påverka riksdagspartierna att motionera om att pengar för personlig assistans ska komma från riksförsäkringsverket och inte från kommunerna).

När det gäller tjänster inom den offentliga sektorn hade de flesta debattörerna en annan inställning än den som STIL företräder. Jag blev utskälld för att odla individualistiska lösningar som gagnar endast de "starka"

och för att vara osolidarisk mot de "svaga".

Bortsett från Rolf Carlsson och mig fanns det ingen i panelen som behöver personlig assistans. Några var väl också med som hade sk dolda funktionshinder, men de kände sig tydligen inte funktionshindrade. Däremot fanns det gott om icke-funktionshindrade bland de övriga som hade sina åsikter om hur "de handikappade" borde ha det. Det var iögonfallande hur många av dessa icke-funktionshindrade tyckare som arbetar som ombudsmän eller verksamhetsledare inom den etablerade handikapprörelsen. Inte att undra på att vi har de förhållanden som vi har idag , när de nuvarande lösningarna accepteras och t o m gillas av den etablerade handikapprörelsen.

För mig är det helt klart att våra skillnader i åsikterna kring den offentliga sektorn som tjänsteproducent kan förklaras genom våra olika personliga erfarenheter. STIL medlemmarnas bedömning av dessa tjänsters kvalitet och möjligheter till förbättring grundar sig på egna erfarenheter och inte på ideologi.

Vi måste med större kraft än hittills tala om hur dåligt de flesta nuvarande kommunala lösningar motsvarar våra behov. Allmänheten måste informeras om att vi känner oss som andra klassens medborgare. Allmän-

heten måste förstå hur förödmjukande och befängda de lösningar kan vara som kommunala byråkrater kläcker vid sina skrivbord.

En del debattörer ville inte ha ett klasssystem där de "starka" skapar sig bättre lösningar och de "svaga" måste ta det som erbjuds av kommunen. Vad de antagligen inte känner till är att vi redan har ett klasssystem där vi t ex måste ta färdtjänst och de kan åka vanlig buss och tåg. När vi vill utöka vår valfrihet genom andra alternativ så vill vi minska dessa klasskillnader.

STIL t ex är ett sätt att minska klasskillnader. Det finns forskningsresultat som visar att minst 25% av de människor som behöver personlig assistans inte använder kommunal hemtjänst utan betalar och anställer själva. Varför gör de det? De har ju rätt till hemtjänst och har redan betalt för den hela sitt liv genom att betala skatt. Antagligen är svaret att om man har råd, då avstår man från den kommunala servicen eftersom kvaliteten är så dålig. Här har vi en typisk klassindelning: de som har råd skapar sig egna och bättre lösningar. De andra som inte har råd får nöja sig med en andra klassens lösning. STIL har inneburit för oss att även vi kan ha en vettig kvalitet utan att behöva ha råd. Därmed minskar STIL klasskillnaderna.

Så borde det vara på andra

områden också. De skattemedel som används nu för offentlig tjänsteproduktion används ofta mycket ineffektivt. Samma medel skulle ge bättre kvalitet om man tillät konkurrens på produktionssidan. Därmed skulle man kanske t o m frigöra resurser för att förbättra livet för dem som av någon anledning vill anlita de kommunala tjänsterna. STIL

t e x kostar kommunerna i år 161 kr per producerad timme.

Enligt en artikel i DN kostar kommunens egen hemtjänst på dagtid, alltså utan tillägg för obekväm arbetstid ca 160 kr. Därmed sparar kommunerna i genomsnitt minst 20 kr för varje timme som man lägger ut på STIL. Därmed borde de ju få ökade resurser för att förbättra tjänsternas kvalitet även för dem som vill ha kvar de kommunala tjänsterna.

Solidaritet betyder för mig att samhället ska

betala för dessa tjänster oavsett av vem de produceras. Så fungerar ju också socialförsäkrings-systemet: De medel som kassorna betalar ut kommer in i form av olika skatter och avgifter från allmänheten i enlighet med politiska beslut. Sedan kan den enskilde använda pengarna efter eget behag. Kassen och allmänheten lägger sig alltså inte i från vem den enskilde väljer att köpa de varor och tjänster han/hon anser sig behöva.

Solidaritet enligt min tolkning

borde alltså innebära respekt för andras val hur de vill använda dessa medel, hur de vill gestalta sitt liv. Jag ifrågasätter ingens rätt att anlita den kommunala hemtjänsten. Men jag tycker att med samma rätt borde jag kunna få min assistans genom ett kooperativ som STIL, eller genom ett privat företag.

Samhället i övrigt har ju

och i solidaritet med de kommunalt åkande ta bussen.

På vårt område är det annorlunda: Här tar sig människor som inte har några egna erfarenheter av de faktiska förhållandena rätten att uttala sig om hur vi ska ha det. En förklaring till detta kan vara att man inte tror att vi kan bedöma vad som

är vårt eget bästa. Nästan dagligen träffar jag på föreställningar hos allmänheten om att vi skulle vara hjälplösa och beroende av andra och att vi inte kan fatta egna beslut.

Jag värjer mig starkt mot dessa förutfattade meningar. Vi som har funktionshinder är också unika människor, var och en av oss. Vi har olika förutsättningar, behov och aspirationer. Allt för länge har man betraktat oss som en enda, homogen grupp. Den föreställningen har präglat den offentliga sektorns svar på våra behov. Administrativt sett har det varit lättare att tillhandahålla en enda lösning för alla, t ex i form av den kommunala hemtjänsten.

Att vi möter sådana föreställningar även från våra egna organisationer är beklagligt.

Fram för en attitydförändring hos dessa organisationer! Annars kan de inte representera människor med funktionshinder.

Adolf *

"Socialism innebär att i vardagen uppnå människornas rätt till frihet, jämlikhet, fysisk integritet och självbestämmande genom att de samhällsförhållanden som står i vägen för denna rätt med gemensamma krafter omformas av människorna."

André Gorsz

sedan länge insett att människor har olika behov och önskemål. Icke funktionshindrade kan ta cykel, moped, motorcykel, bil, buss, tunnelbana eller taxi till jobbet. Samhället tillåter alla dessa alternativ, även om det finns styrmedel i form av regler, avgifter och subventioner - allt enligt politiska beslut. Trafikanterna har en så stark politisk ställning att ingen vågar förbjuda något av dessa alternativ. Det finns ingen diskussion om att t ex de "starka" bilisterna inte bör skapa individuella lösningar